

DANSK SELSKAB FOR TIBETANSK KULTUR

TIBET

NUMMER 74

ÅRGANG 24

FORÅR/SOMMER 2009

Woeser: Nyskabende tibetansk poet, forfatter og kritiker

Af Ellen Bangsbo, medlem af bestyrelsen,
Digte oversat fra engelsk til dansk af Ellen Bangsbo

I 2007 blev Woeser tildelt prisen „Ytringsfrihedspris“ fra Den Norske Forfatterforening (DnF) i en „anerkendelse af hendes store indsats og arbejde for ytringsfrihed, at hun har mod til at udgive sine bøger, selvom de har et indhold der betragtes som kontroversielt af

de kinesiske myndigheder. Samtidig har hun kæmpet for ytringsfrihed gennem sine artikler og forskellige blog, hvor hun også skriver om den kinesiske undertrykkelse og koloniseringen af Tibet. Den Norske Forfatterforening værdsætter, at Woeser tilhører en generation af bloggere i Kina, som udfordrer statsmonopolet på information gennem Internettet“ (DnF 2007). Hendes mand, den kinesiske forfatter og Tibet ekspert Wang Lixiong, rejste til Oslo og modtog prisen på Woeser's vegne, eftersom hun ikke har tilladelse til at få et pas af de kinesiske myndigheder.

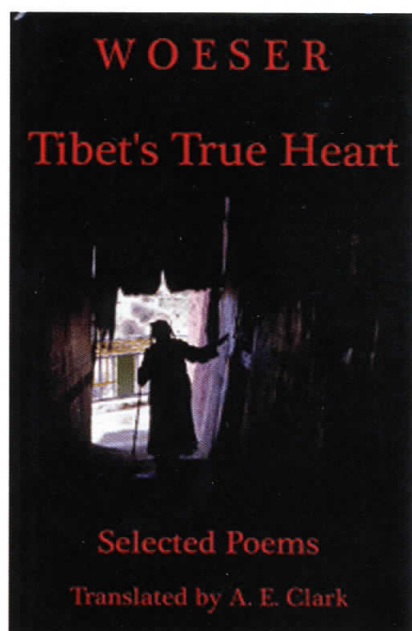
Woeser er blevet en af Tibet største personligheder. Tsering Woeser (kin. *Wei Se*) blev født i Lhasa, Tibet i 1966. Hendes far, halv kineser og tibetaner, havde en post i den kinesiske hær, og da Woeser var 4 år gammel blev hendes far forflyttet til Derge i Kham regionen, den vestlige del af Sichuan provinsen. Woeser har derfor gået i kinesiske skoler, og har som voksen selv skullet lære tibetansk.

Woeser er uddannet i Kinesisk Litteratur (1988) på South-West University for Nationalities i Chengdu. Hun arbejdede som reporter for bladet Ganzi Daily i Kardze og senere i Lhasa (1990) som redaktør på det kinesisk sproget tidsskrift „Tibetan Literature“ (kin. *Xizang Wenxue*), hvor hun bl.a. pub-

Tsering Woeser.

licererede tekster skrevet af kinesiske og tibetanske forfattere, som ikke kunne publicere deres arbejder andre steder pga. såkaldt „sensitivt indhold“. Under sit ophold i Lhasa blev hun introduceret til og dybt grebet af tibetansk buddhisme, en inspiration der er tydelig i hendes efterfølgende arbejder. Som poet blev hendes litterære produktion umiddelbart accepteret af myndighederne. Hendes første bog „Til Tibet“ (kin. *Xizang Zai Shang*) er en digtsamling, udgivet i 1999 af Qinghai People's Publishing House. Senere begyndte hun i sine udgivelser at benytte stærke metaforer om tibetansk kultur og buddhisme, hun skrev direkte om tibetanernes dybe respekt til Dalai Lama, samt kritiske kommentarer om social-økonomiske politiske forhold og religionsundertrykkelse i Tibet (TAR). For ek-

Woeser: Tibet's True Heart. Selected poems.

Translated by A. E. Clark.
Ragged Banner Press. Dobbs Ferry.
2008.

ISBN - 13: 978-0-9816989-0-8

Hb. 136 pp.

Bogen indeholder 42 digte skrevet over en periode af 20 år (1988-2007).

Som du fortjener det!

*Knive, vi kender, omgiver os som en skov.
Men se, fra alle knives æg drypper den sødeste honning.
Kan ikke lade være med at stikke tungen ud for at slikke...
Mmm, sikken lækker honning! Tag et slik til, et til, og et til...
Av, min tunge! Hvad skete der med vores tunger?
Hvordan blev de skåret af?*

3. oktober 2007, Beijing

sempel er digtet „Tibets hemmelighed“ (2004) udgivet i „Tibet's True Heart“ dedikeret til Tenzin Delek Rinpoche, Bangri Rinpoche og Lobsang Tenzin, som alle er i fængsel. Bogen „Noter om Tibet“ (kin. *Xizang Bijì*) blev publiceret i 2003 af Huacheng Publishing House i Guangzhou, Guangdong provinsen, og hun har tilsyneladende været opmærksom på bogens følsomme indhold, siden hun valgte at publicere udenfor Tibet (TAR). Bogen undgik da heller ikke censorernes skarpe øjne og blev hurtigt forbudt af myndighederne i Tibet (TAR). Woeseer blev pålagt „genuddannelse“ (kin. *Sixiang jiaoyu*) samt testen (kin. *Guoguan*), hvor hun skulle frasige sig troen på buddhisme og respekt for Dalai Lama samt garantere, at hun fremover kun ville skrive om Tibet i overensstemmelse med officielle direktiver. Dette følte Woeseer sig ikke i stand til, og hun valgte derfor i 2003 frivilligt at forlade Tibet (TAR) og flytte til Beijing. Under urolighederne i Lhasa og de tilstødende tibetanske amter i foråret 2008 blev Woeseer og hendes mand Wang Lixiong holdt i husarrest og pålagt forbud mod at udtale sig til medieerne.

De fleste af Woeseer's tidligere bøger er forbudt i Kina, og hun har ikke længere tilladelse til at publicere sine arbejder. Woeseer lod sig ikke stoppe – i 2005 begyndte hun at blogge, men hen-

des blog blev gentagne gange hacket, og efter hun havde vist et billede af Dalai Lama blev det i 2006 lukket af myndighederne. Hun benytter nu i stedet en server udenfor Kina og publicerer sine værker i Hong Kong eller Taiwan. Hendes blog er i dag et af de mest populære blog om Tibet. Woeseer er en af de få tibetanske forfattere, der skriver på kinesisk, og hun er forfatter til 10 bøger, inklusiv en bog med samlede digte, en bog med titlen „Tibet Journal“, samt to bøger om Kulturrevolutionen.

„Tibet's True Heart“ er en præsentation af udvalgte digte skrevet af Woeseer over en periode af 20 år. Digtene er oversat fra kinesisk af A. E. Clark, som har ydet en flot indsats ved ikke blot at samle og oversætte digtene, men også ved at bidrage med en fin research, der forklarer hentydninger til historiske be-

givenheder samt Woeseer's brug af metaforer, som kan forekomme uforstående for en læser med begrænset kendskab til Tibet og dets kultur.

Digtet „Kom hjem“ (2000) refererer helt klart til længslen for, at Dalai Lama skal vende tilbage til Tibet. *Om mani peme hung* er mantraet for bodhisattvaen Avalokitesvara (kin. *Kuan Yin*), som Dalai Lama anses for at være en udstråling af, og metaforen „ørn“ sender associationer til det kendte digt af den 6. Dalai Lama, Tsangyang Gyatso, som en profeti om hans genfødsel:

*Hvide trane!
Lån mig dine vinger.
Jeg skal ikke flyve langt.
Fra Lithang vil jeg vende tilbage.*
(*Dhondup 1981:147*)

Også i digtet „Som du fortjener det!“ (2007) har Woeseer benyttet en buddhistisk metafor, som her yderligere er tilføjet en stærk politisk undertone. At slikke honning fra en skarp knivssæg referer til det kendte digt i Shantideva's værk „Bodhisattvacharyavatara“:

*Hvis jeg fornemmer at mangle
sanselige nydelser,
som honning smurt på en knivs æg.
Hvorfor skulle jeg da overhovedet føle,
at jeg har nok fortjeneste, som modnes
i lykke og fred?*
(*Shantideva 1981:97*)

Kom hjem

I en iskold vinter.

*En storm blæste bedeflagene væk. Mit sinds ørn. Skadet af en dæmon.
Flygtet i chok. At tænke på det får mig til at græde.*

Mange år er gået. Et storslået land byllet i røgelsens slør: Hvor kan mit sinds ørn hele sine sår? Denne smertens udtryk. At tænke på det får mig til at græde.

Om mani peme hung. Om mani peme hung.

Kom hjem. Lad mit sinds ørn vende hjem. Kom hjem. Lad vores sinds ørn vende hjem.

10. marts 2000, Lhasa

Samtidig antyder Woese, at en person der falder for fristelsen til sensuel nydelse, altså at opnå materielle goder i Tibet, derved udsætter sig for at blive frataget muligheden for at tale.

Digtet „Erindring om en ramponeret Buddha“ (2007) hentyder helt klart til den massive ødelæggelse af tibetanske klostre med dets indhold af hellige objekter, som fandt sted i Tibet under Kulturrevolutionen. Eftersom tibetansk buddhisme anses for at være indbegrebet af tibetansk kultur, kan Woese's fremstilling af den maltrakterede Buddha figur samtidig opfattes som hentydning til en destruktion af tibetansk buddhisme.

Links:

Woese's blog:

<http://woese.middle-way.net/>

For engelske oversættelser se:

www.highpeakspureearth.com

Artikler af Woese: www.phayul.com

og www.tibetwrites.org

Den Norske Forfatterforening (DnF):

www.forfatterforeningen.no

Referencer:

Shantideva, A Guide to The Bodhisattva's Way of Life. Bodhisattvacharyavata. Translated into English by Stephen Batchelor.

LTWA, Dharamsala. 1981 [1979].

K. Dhondup, Songs of the Sixth Dalai Lama. LTWA, Dharamsala. 1981.

Erindring om en ramponeret Buddha

Tyve dage siden jeg forlod Lhasa. Men jeg ser stadig Buddha statuen med det ituslåede ansigt. Den stod på en gadesælgers stand foran Tromsikhang kvartets kontor.

Jeg bemærkede den på afstand. Jeg var gået til Tromsikhang markedet for at købe droma. Men en umiddelbar sorg greb mig. Jeg følte mig draget – kunne ikke lade være – til denne knuste tingest: den synes levende, smerteligt tilbagelænet på en bylde.

Ansigtet var udbanket, en arm hakket af, hele figuren afskåret ved taljen.

Så slemt tilskadekommet, tilbagelænet på en reol med varer. Omgivet af: soja sauce, bønne marmelade, salat dressing, og rulle efter rulle af toiletpapir.

Alt sammen indført i vores (daglig)liv for lang tid siden fra det indre Kina. Omkring halsen en halskæde, oprindeligt udsøgt, indlagt med farvede sten. Og på brystet et forunderligt væsen med løvehoved og menneskekrop.

Sat op på en splintret stupa.

I hvilket helligt tempel eller fromt hjem har disse ting engang været æret?

Så slemt tilskadekommet, tilbagelænet på en reol med købmandsvarer. Den udstrålede ro – som stillestående vand – men smerten borede sig i ind i mit inderste.

Mens jeg med græmmelse betragtede, forstod jeg at en fortælling blev udspillet. Som havde både en nutid og en fortid.

Jeg var bevæget af den uirkelige skæbne, som havde bragt os sammen. Som havde smeltet sne fra tinderne fyldt hele min væren.

Siddende på hug hævdede sælgeren stemmen:

„Kom nu, køb den! Ser den gamle Buddha ikke prægtig ud?“

„Hvornår blev den ituslået på denne måde?“ spurgte jeg.

„Kulturrevolutionen, selvfølgelig!“ han kiggede op, „det må være Kulturrevolutionen.“

„Hvor meget?“ Jeg ønskede at købe den, at tage den med hjem.

Men denne sælger fra Jiangxi ville ikke røkke sig under tre tusinde.

Modstræbende, i sorg og med mange overvejelser, forlod jeg denne ituslåede Buddha med en strøm af bedrøvelig smerte.

Jeg tog kun et par billeder. Så når jeg savner den kan betragte den på min computer.

Bekendte mente, det kunne være en splinterny Buddha, således ituslået. For at opnå en højere pris på markedet, og med opdigtet forbindelse til Kulturrevolutionen.

Det er muligt; men smerten vedbliver.

Jeg skrev disse linjer i et forsøg på at give slip.

14. maj 2007, Beijing